

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

Кафедра початкової та дошкільної освіти



ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної роботи

Михальченко Н. В.

«28» серпня 2024 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ТА
ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ**

Ступінь бакалавра

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність 013 Початкова освіта

Освітньо-професійна програма: Початкова освіта

Миколаїв – 2024

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Філімонова Тетяна Володимирівна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри початкової та дошкільної освіти

Програму схвалено на засіданні кафедри початкової та дошкільної освіти

Протокол від «27» серпня 2024 року № 1

Завідувач кафедри _____ (Якименко С. І.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією педагогічного факультету

Протокол від «27» серпня 2024 року № 1

Голова навчально-методичної комісії _____ (Хрящевська Л.М.)

Програму погоджено навчально-методичною радою університету

Протокол від «28» серпня 2024 року № 11

Голова навчально-методичної ради _____ (Михальченко Н.В.)

Анотація

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Теорія та методика навчання громадянської та історичної освітньої галузі у початковій школі» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 013 Початкова освіта за освітньо-професійною програмою «Початкова освіта».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: процес навчання освітньої галузі «Теорія та методика навчання громадянської та історичної освітньої галузі у початковій школі».

Міждисциплінарні зв'язки: «Педагогіка (загальна та історія педагогіки, дошкільна)», «Психологія (загальна та вікова, дитяча, педагогічна)».

Метою дисципліни є забезпечити майбутнього вчителя початкової школи знаннями та вміннями формування в молодших школярів громадянської та інших компетентностей, власної ідентичності та готовності до змін шляхом осмислення зв'язків між минулим і сучасним життям, активної громадянської позиції на засадах демократії, поваги до прав і свободи людини, толерантного ставлення до оточуючих, набуття досвіду життя в соціумі з урахуванням демократичних принципів, розроблення на цій основі нових підходів до формування професійної компетентності майбутніх вчителів початкової школи.

Ключові слова: Концепції «Нова українська школа», розвиток громадянської освіти в Україні, Державний стандарт початкової освіти, типова освітня програма, вимоги до обов'язкових результатів навчання та компетентностей здобувачів освіти, громадянська та історична освітня галузь.

Abstract

The program of study of the normative discipline "Theory and methodology of teaching civics and historical education in primary school" is compiled in accordance with the educational-professional training program for bachelors in specialty 013 Primary education under the educational-professional program "Primary Education".

The process of teaching the educational field "Theory and methodology of teaching civics and historical education in primary school".

Interdisciplinary links: "Pedagogy (general and history of pedagogy, preschool)", "Psychology (general and age, children, pedagogical)".

The aim of the discipline is to provide future primary school teachers with knowledge and skills of forming civic and other competencies in young students, their own identity and readiness for change by understanding the connection between past and present life, active citizenship in democracy, respect for human rights and freedoms. , tolerant attitude to others, gaining experience of life in society, taking into account democratic principles, developing on this basis new approaches to the formation of professional competence of future primary school teachers.

Key words: Concepts "New Ukrainian school", development of civic education in Ukraine, State standard of primary education, standard educational program, requirements for compulsory learning outcomes and competencies of students, civic and historical education.

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Теорія та методика навчання громадянської та історичної освітньої галузі у початковій школі» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 013 Початкова освіта за освітньо-професійною програмою «Початкова освіта».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: процес навчання освітньої галузі «Теорія та методика навчання громадянської та історичної освітньої галузі у початковій школі».

Міждисциплінарні зв'язки: «Педагогіка (загальна та історія педагогіки, дошкільна)», «Психологія (загальна та вікова, дитяча, педагогічна)».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни та очікувані результати

1.1. **Мета:** забезпечити майбутнього вчителя початкової школи знаннями та уміннями формування в молодших школярів громадянської та інших компетентностей, власної ідентичності та готовності до змін шляхом осмислення зв'язків між минулим і сучасним життям, активної громадянської позиції на засадах демократії, поваги до прав і свободи людини, толерантного ставлення до оточуючих, набуття досвіду життя в соціумі з урахуванням демократичних принципів, розроблення на цій основі нових підходів до формування професійної компетентності майбутніх вчителів початкової школи.

1.2. Основними **завданнями** вивчення дисципліни є: усвідомлення концепції громадянської та історичної освіти, принципів формування соціальної, громадянської, історичної та інших компетентностей спрямованих на формування діяльного члена громади та суспільства, який розуміє принципи та механізми функціонування суспільства, є вільною особистістю, яка визнає загальнолюдські й національні цінності та керується морально-етичними критеріями та почуттям громадянської відповідальності у власній поведінці, способи їх втілення в освітньому процесі початкової освіти; створення умов для набуття успішного досвіду конструктивної взаємодії та громадянської поведінки, формування емоційно-ціннісного компоненту громадянської культури особистості; оволодіння дидактико-методичними знаннями з навчальної дисципліни; усвідомлення практичної значущості теоретичних знань для творчої педагогічної діяльності вчителя; створення умов для повноцінної реалізації та самореалізації потенційних професійних можливостей студента; реалізація виховного спрямування предмета з метою формування професійних рис і якостей особистості; формування готовності до творчої активності у професійній діяльності.

Програмні результати навчання:

ПРН -5 Знати методичні системи навчання учнів освітніх галузей, визначених Державним стандартом початкової загальної освіти.

ПРН - 8 Вміння володіти методиками вивчення індивідуальних особливостей перебігу пізнавальних процесів учнів та їх врахування в освітньому процесі.

ПРН - 10 Здатність моделювати процес навчання учнів початкової школи з певного предмету: розробляти проекти уроків та / або їх фрагменти, методику роботи над окремими видами завдань.

1. 3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у професійно-педагогічній діяльності у галузі початкової освіти.

I. Загальнопредметні:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у професійно-педагогічній діяльності у галузі початкової освіти.

ЗК-2. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування із представниками інших професійних груп різного рівня (*соціальна компетентність*).

ЗК-4. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети (*лідерська компетентність*).

ЗК-5. Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості (*підприємницька компетентність*).

ЗК-6. Здатність використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-7. Здатність спілкуватися державною (за потреби – іншою) мовою усно та письмово.

II. Фахові:

СК-1. Мовно-комунікативна компетентність.

1.1. Здатність забезпечувати здобуття учнями освіти державною мовою.

1.2. Здатність формувати і розвивати мовно-комунікативні уміння та навички учнів.

СК-2. Предметно-методична компетентність.

2.1. Здатність здійснювати аналіз нормативних документів, що регламентують початкову освіту; та реалізовувати на практиці цілі і завдання навчання предмета / освітньої галузі відповідно до Державного стандарту початкової освіти.

2.2. Здатність моделювати зміст навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів.

2.3. Здатність формувати і розвивати в учнів ключові та предметні компетентності.

2.4. Здатність здійснювати інтегроване навчання.

2.5. Здатність добирати і використовувати сучасні та ефективні методики і технології навчання, виховання і розвитку учнів.

СК-3. Інформаційно-цифрова компетентність.

3.1. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності.

3.2. Здатність ефективно використовувати наявні електронні ресурси та цифрові технології в освітньому процесі.

СК-4. Психологічна компетентність.

4.1. Здатність визначати і враховувати в освітньому процесі вікові та інші індивідуальні особливості учнів.

4.2. Здатність використовувати стратегії роботи з учнями, які сприяють розвитку їхньої позитивної самооцінки, Я-ідентичності.

4.3. Здатність формувати мотивацію учнів та організовувати їхню пізнавальну діяльність.

4.4. Здатність формувати спільноту учнів, у якій кожен буде відчувати себе її частиною.

СК-5. Емоційно-етична компетентність.

5.1. Здатність усвідомлювати особисті відчуття, почуття та емоції, потреби, керувати власними емоційними станами.

5.2. Здатність конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу.

5.3. Здатність усвідомлювати та поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі.

5.4. Здатність до ефективного використання виховного потенціалу уроків та інших видів занять; формування навичок свідомого дотримання суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки, поваги та толерантного ставлення до інших, до попередження та протидії булінгу.

СК-6. Компетентність педагогічного партнерства.

6.1. Здатність до суб'єкт-суб'єктної (рівноправної та особистісно-зорієнтованої) взаємодії з учнями в освітньому процесі.

6.2. Здатність залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства.

6.3. Здатність працювати в команді із залученими фахівцями, асистентами вчителя для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами.

СК-7. Інклюзивна компетентність.

7.1. Здатність створювати умови, що забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища.

7.2. Здатність до педагогічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами.

7.3. Здатність забезпечувати в інклюзивному освітньому середовищі сприятливі умови для кожного учня, залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів.

СК-8. Здоров'язбережувальна компетентність.

8.1. Здатність організовувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу.

8.2. Здатність здійснювати профілактично-просвітницьку роботу з учнями та іншими учасниками освітнього процесу щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни.

8.3. Здатність формувати в учнів культуру здорового та безпечного життя.

8.4. Здатність зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я під час професійної діяльності.

8.5. Надавати домедичну допомогу учасникам освітнього процесу.

СК-9. Проєктувальна компетентність. Здатність проєктувати осередки навчання, виховання і розвитку учнів.

СК-10. Прогностична компетентність.

10.1. Здатність прогнозувати результати освітнього процесу.

10.2. Здатність планувати освітній процес.

СК-11. Організаційна компетентність.

11.1. Здатність організовувати процес навчання, виховання і розвитку учнів.

11.2. Здатність організовувати різні види і форми навчальної та пізнавальної діяльності учнів.

СК-12. Оцінювально-аналітична компетентність.

12.1. Здатність оцінювати результати навчання учнів.

12.2. Здатність аналізувати результати навчання учнів.

12.3. Здатність забезпечувати самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання учнів.

СК-13. Інноваційна компетентність.

13.1. Здатність застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі.

13.2. Здатність використовувати інновації у професійній діяльності.

13.3. Здатність застосовувати різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності.

СК-14. Здатність до навчання впродовж життя. Здатність визначати умови та ресурси професійного розвитку упродовж життя.

СК-15. Рефлексивна компетентність.

15.1. Здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати індивідуальні професійні потреби.

15.2. Здатність до рефлексії та коригування освітнього процесу на основі врахування індивідуальних і вікових особливостей, навчальних досягнень здобувачів початкової освіти.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.

Тема 1. Методологічні основи навчання громадянської та історичної освітньої галузі

Тема 2. Мета і головні компоненти Концепції «Нова українська школа» в контексті вивчення громадянської та історичної освітньої галузі

Тема 3. Шляхи реалізації мети та завдання громадянської та історичної освітньої галузі.

Тема 4. Особливості організації освітнього середовища в контексті вивчення громадянської та історичної освітньої галузі в початкових класах

Тема 5. Формування ідентичності, громадянської та історичної компетентності учнів

Тема 6. Формування міжпредметних компетентностей у процесі тематичного навчання громадянської та історичної освітньої галузі

Тема 7. Технології навчання громадянської та історичної освітньої галузі

Тема 8. Медіаосвітні технології навчання як засоби формування громадянської та інших компетентностей молодших школярів

Тема 9. Технології проблемного навчання у процесі викладання громадянської та історичної освітньої галузі

Тема 10. Особливості організації демократичного освітнього процесу в новій українській школі

Тема 11. Форми організації навчання громадянської та історичної освітньої галузі

Тема 12. Особливості організації та проведення інтегрованих занять в контексті вивчення громадянської та історичної освітньої галузі

Тема 13. Особливості організації та проведення проектних занять в контексті вивчення громадянської та історичної освітньої галузі

Тема 14. Аналіз науково-методичної літератури щодо реалізації громадянської та історичної освітньої галузі

Тема 15. Особливості формувального оцінювання навчальних досягнень учнів

Тема 16. Зміст, обов'язкові та очікувані результати навчання громадянської та історичної освітньої галузі за Типовою освітньою програмою під керівництвом Р.Б.Шияна

Тема 17. Зміст навчання, очікувані результати навчання громадянської та історичної освітньої галузі в інтегрованому курсі «Я досліджую світ» за Типовою освітньою програмою для закладів загальної середньої освіти під керівництвом О.Я.Савченко.

3. Рекомендована література

Базова

1.Бібік Н.М. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. – Київ : Літера ЛТД, 2018. 160 с.

2.Іонова О. М. Підготовка майбутніх учителів до застосування інтегрованих форм організації навчального процесу в початковій школі [Текст] : [монографія] / О. М. Іонова, Н. М. Сінопальнікова ; Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, Ін-т педагогіки та психології. – Харків : Щедра садиба плюс, 2014. 263 с.

3.Михайліченко М.В., Рудик Я.М. Освітні технології: навчальний посібник Київ: ЦП «КОМПРИНТ», 2016. 583 с.

4.Концепція розвитку громадянської освіти в Україні. СХВАЛЕНО розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2018 р. No 710-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shvalennya-konserciyirozvitku-gromadyanskoji-osviti-v-ukrayini>, с.1

5.Типові освітні програми для закл.загальної середньої освіти: 1-2 класи. Київ: ТД «Освіта-центр +», 2018. 240 с.

Допоміжна

1. Бібік Н.М. Я досліджую світ : підруч. інтегр. курсу для 1 кл. закл. загал. серед. освіти (у 2-х ч.) : Ч.2 Харків : Вид-во «Ранок», 2018. 80 с. : іл.

2. Бібік Н.М. Я досліджую світ : підруч. інтегр. курсу для 1 кл. закл. загал. серед. освіти (у 2-х ч.) : Ч.1 Харків : Вид-во «Ранок», 2018. 80 с. : іл.

3. Волощенко О. В. Я досліджую світ : підруч. інтегр. курсу для 1 кл. закл. загал. серед. освіти (у 2-х част.). Ч. 1 Київ: Світич, 2018. 128 с. : іл.
4. Волощенко О. В. Я досліджую світ : підруч. інтегр. курсу для 1 кл. закл. загал. серед. освіти (у 2-х част.). Ч. 2 Київ: Світич, 2018. 128 с. : іл.

Інформаційні ресурси

1. Громадянська освіта: теорія і методика навчання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sites.znu.edu.ua/interactiv.edu.lab/Posibnyky/TTG_main.pdf
2. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ms.detector.media/mediaprosvita/mediaosvita/kontsepsiya_vprovadzheniya_mediaosviti_v_ukraini_nova_redaktsiya/2. Інтегрований урок – розробка і застосування уроків URL: <http://poradi.ru/osobistist/26684-integrovanij-urok-rozrobka-i-zastosuvannja.html>
3. Національна бібліотека України імені В.В. Вернадського URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
4. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського URL: www.dnpb.gov.ua/
5. Бібліотека українських підручників URL: <http://pidruchniki.ws/>

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: іспит

5. Засоби діагностики успішності навчання: опитування, ІНДЗ, мультимедійні презентації, тестування, контрольні роботи.